

■ CASSA DA PENSIUN

Bun resultat

(fmr) La Cassa da pensiun dal Grischun (CPGR) ha obtegnì ina rendita totala da 9,2 pertschient sin sias investiziuns da la facultad da 3047,9 milliuns francs l'onn 2019. Uschia ha ella cuntanschì il meglier resultat d'investiziun dapi sia fundaziun sco instituziun autonoma da dretg public l'onn 2008. Il grad da garanzia è 103,4 pertschient.

Ulteriuras retenziuns tecnicas da tut en tut 197,6 milliuns francs han stuì vegnir furmadas. Il dumber da clientella è s'augmentà legravlamain per 2,0 pertschient.

L'onn 2019 è stà marcà da las midadas da persunal en la CPGR, e quai en la direziun strategica ed en la direziun operativa: L'emprim da schaner 2019 ha surpiglià il cusseglier guvernativ Christian Rathgeb, nov schef dal Departament da finanzas e vischnancas, il presidi da la Cumissiun administrativa. È dapi l'emprim d'avrigl 2019 è Andrea Seifert il directur da la CPGR. Il resultat da record 2019 stat en in ferm cuntrast cun il resultat da l'onn precedent (-0,8 %). La divergenza mussa las grondas fluctuaziuns sin ils martgads da finanzas.

■ WEF

Nagin tema da bandunar Tavau

(fmr/gns) En ina comunicaziun a las medias scrivivan la vischnanca da Tavau e l'organisaziun dal Forum mundial d'economia (FEM) che quell'occurrènza internaziunala haja er lieu il 2021 a Tavau. Els han reagì uschia a dumondas, sch'il forum dal 2021 haja propi lieu a Tavau, ubain en in autra vischnanca u citad.

Pertutgant quella occurrènza cun passa 3000 participants da l'entir mund exista la malsegirezza, sche quella haja vinavanc lieu a Tavau è da leger en la comunicaziun da pressa. En quella chausa prendan il cussegl pitschen, la vischnanca da Tavau e la regenza suandanta posiziun: La finanziaziun ed ils custs da segirezza sajan garantids per il Forum mundial d'economia 2021.

Ultra da quai haja il suveran da Tavau gia deliberà il credit per ils custs da segirezza e quai fin il 2024. Klaus Schwab, l'iniziant dal FME ha ditg: «Sco organsiaturs dal FEM n'avain nus nagina intenziun da metter en dumonda la fitg buna collavuraziun da 50 onns che saja er sa cumprovada cun la vischnanca da Tavau». Tarzisius Caviezel, il landamma da Tavau, el ha ditg che la vischnanca da Tavau saja permanentain en contact cun la regenza e la pulizia chantunala per optimar e megliar pendenzas sin fundament da las experientzas fatgas durant il FME 2020.

■ PLAZZALS

Resguardà ordinaziuns

(fmr) La polizia chantunala ha controllà 113 manaschis e plazzals da construcziun en il chantun Grischun, schebain els resguardian las prescripziuns en connex cun il privel d'infeziun dal coronavirus.

Principalmain per controllà il dumber da persunas preschentadas sin ils plazzals e las mesiras d'igiencia e distanza sociala. La polizia chantunala è da l'avis che las ordinaziuns vegnian resguardadas fitg bain. Sulet duas reclamaziuns sajan sa resultadas da las controllas, scriva la polizia en ina comunicaziun. dadier a las medias.

Proporz e maiorz puspe en discussiun

La Regenza metta en consultaziun pliras variantas per midar il sistem electoral

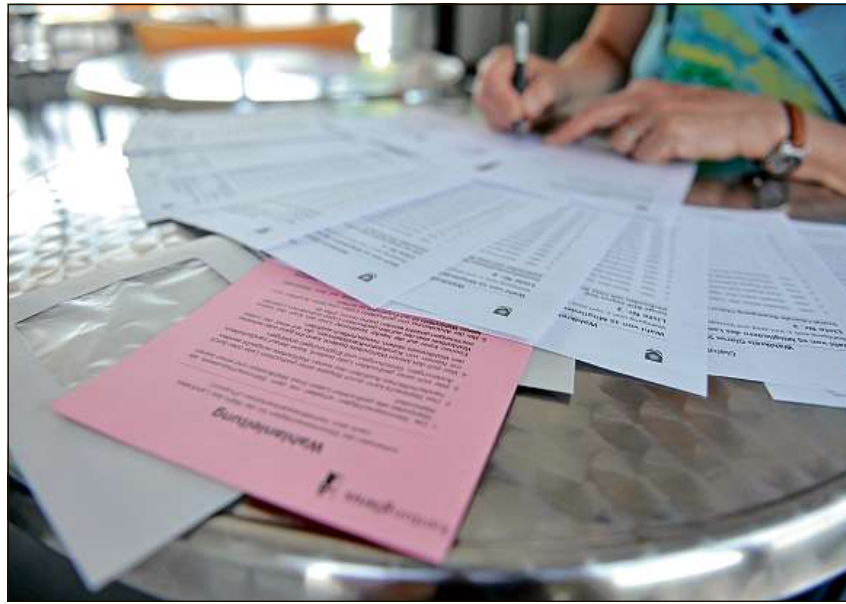
DA MARTIN CABALZR/FMR

■ Il sistem electoral per il Cussegl grond sto vegnir adattà damai ch'el na corrispunda betg en tuts regards al dretg costituziunal. Quai ha decidì il Tribunal federal. La Regenza trametta uss trais variantas en consultaziun e favurisescha sezza il proporz dubel. La FMR ha sondà las reacziuns da las partidas. Inoltrà il recurs al Tribunal federal avevan 5 partidas - tranter quellas la Partida socialdemocratica, La Verda e la Partida verd-liberala - e 54 votants singuls votants. Il Tribunal federal ha constatà ch'il sistem da maiorz existent na po betg funcziunar damai chi dat en il Grischun in circul (Avras) che è cun 160 abitants memia pitschen e sis circuls (Cuir, Tschintg Vitgs, Engiadin'Ota, Razén, Tavau e Foppa) che èn memia gronds. Per ils ulteriurs 32 circuls funcziuna il sistem da maiorz dentant bain. Dapi 1937 ha gi lieu en Grischun otg votaziuns per introducir il proporz. Tuttas en vegnidas refusadas, las differenzas da vuschs èn dentant vegnidas adina pli pitschnas.

Las trais variantas da la regenza

Avant che dedider ha la Regenza laschà analisar pliras viarantas entras Andreas Glaser, professor da dretg statal e specialist per dumondas da la democrazia a l'Universitad da Turitg. En ses pareri vegn el a la conclusiun chi dessia per il Grischun ina gronda schelta da models electorals che èn conforms a la constituiun. La Regenza ha elavurà ils differents models ed è la finala vegnida a la conclusiun che trais differents systems vegnessan en dumonda per il Grischun:

La Regenza è conscienza chi sa tracta d'in project pretensius che sto vegnir realisà en in temp fitg curt. La finamira da la consultaziun che cuzza fin iils 30 da zercladur è da survegnir cleras infurmaziuns davart l'acceptanza politica concreta dals differents models che stattan en discussiun. Previ e da tractar il project en il cussegl grond en la sessiun dal december 2020. L'eventuala votaziun dal pievel è planisada per ils 13 da zercladur.

La votaziun dal pievel davart il sistem electoral e previda il zercladur 2021.

SOMEDIA

Phillip Wilhelm (PS)

Il parsura da la Partida socialdemocratica Philipp Wilhelm beneventa che la Regenza ha dà in'emprima survista da la situaziun ed è conscienza che quel stoc chattar ina vasta acceptanza. «Nus vegnir ad examinar las propostas a moda seriusa ed exacta. Nossa finamira è clera: I drova in sistem che reflectescha la varietad da la populaziun grischuna. Insumma betg convergenta èn l'idea da vulair parter las vischnancas actualas sin plirs circuits electorals. La PS è persuadida chi drova uss soluziuns che rinforzan la coesiun e betg talas che promomvan la spartiziun.

Gian Michael (PBD)

Tenor il schef da la fracziun Gian Michael fiss la PBD stada cuntenta da mantegnair il maiorz, in sistem che saja era vegni sustegnì repetidamain en votaziuns dal pievel. Sch'il Tribunal pretendia uss ina midada, lu preferescha la PBD plitost in sistem maschadà da maiorz e proporz e main in pur proporz (dubel). Damai che la regenza saja gia s'expimida pli baud a favur dal proporz na saja la preferenza da per questa varianta betg pli propi stada ina surpraisa. La PBD vegnia dentant ad analisar detagliadamain las popostas.

Stefan Engler (PCD)

La PCD vegnia ad analisar las propostas da la regenza e valetar cunzunt ils criteris sco represchentananza regiunala, plausibilitad ed acceptanza, gistadad electorala e conformitad costituziunala, ha ditg il parsura Stefan Engler. Ins possia dentant constatar svelto che nagins dals models proponids sajan perfetgs ed adempeschian tut las aspectativas. A moda positiva valetescha la PCD che la Regenza vul - cun mategnair ils circuits existents - resguardar las atgnadads structuralas, linguisticas e geograficas da noss chantun en tut las trais variantas proponidas.

Bruno Claus (PLD)

Gia en si'incumbensa parlamentara aveva il parsura da la PLD Bruno Claus pretendì che la procedura electorala vertenta da maiorz vegnia mantegnida en ils 32 circuls incontestads. Per ils 6 circuls electorals contestats duai vegnir examinà la fusiun dal circul d'Avras e l'introducziun dal proporz en ils 6 circuls electorals pli gronds. Tenor la PLD èn las eleziuns en il Grischun plitost eleziuns da persunas che da partidas. La PLD vegnia perquai ad examinar da radent las differents variantas favurisdas da la Regenza.

Las variantas per il Grischun

Sistem da maiorz (model A)
Ils circuls memia pitschens pudessan fusiunar ed ils circuls memia gronds spartids:

- tar 32 circuls naginas midadas
- fusiun dals circuls Avras e Valrain
- ev. fusiun preventiva d'Avras e Valrain
- spartiziun dals circuls Cuir, Tavau, Tschintg Vitgs, Foppa, Razén, Engiadin'Ota, Razén (- Trin) tenor cunfins communs mintgamai en dus cumins.
- spartiziun dals circuls Tschintg Vitgs, Tavau en trais circuls e Cuir en 7 circuits electorals e Cuir en 7 circuits electorals.

Dumber nov da ciculs: 52

Sistems maschadadàs

- maiorz: in sez per circul (ca. 50 sez (cun ils circuls existents ed 11 novs)
- proporz per ils ulteriurs 70 mandats Circuls (2 variantas)
  - regiuns (11 circuls electorals) (colliaziuns electorals per regiuns memia pitschnas ni proporz dubel sur las regiuns).
  - circuls da maiorz. ca. 50 circuls electorals cun proporz dubel sur l'entir chantun.

Sistem da proporz dubel (model C)

Ils 120 sez vegnan repartids sin las partidas e quai tenor lur resultats cuntanschids en l'entir chantun. Uschia pon ins eruir en in'emprima runda quats sez che scadin partida ha dabun. Quest resultat chantunal vegn allura repartì sin ils 39 circuls. Quai munta ch'els sez vegnan repartids tenor las glistas cun candidatas e candidats en mintga circul. Uschia vegnan ils 120 sez repartids quasi proporziunalmain, dentant en dus pass.

Da müttas e baderlunzs

La publicaziun «Davos ils mugrins» da Leontina Lergier-Caviezel

DA VALERIA M. BADILATTI

«Rugadar neunavon causas emblidadas»

Ün bel di cumpera Andrea, la giuvna da la Bassa, chi marida a l'indigen Silvio e dvainta cotres la chantunaisa da la metta. «Ina tschécca eis ella, Andrea [...] Mo tgei sto ella exnum rugadar neunavon causas dagitg emblidadas». Andrea cu-

mainza a s'interessar pel destin da l'otra ed as confrunter cun la vardet. Grazcha ad algords fragmenters da differentas figüras lascha ella renascher l'istorgia tragica e misteriosa. Da que as sviluppa ün raquint criminel chi tratta dad exclusiun, generaziuns, responsabilitad, culpa, invilgia ed amur.

Per las lecturas ed ils lectuors invezza glivra ün cudesch captivant cun üna fin commovent.

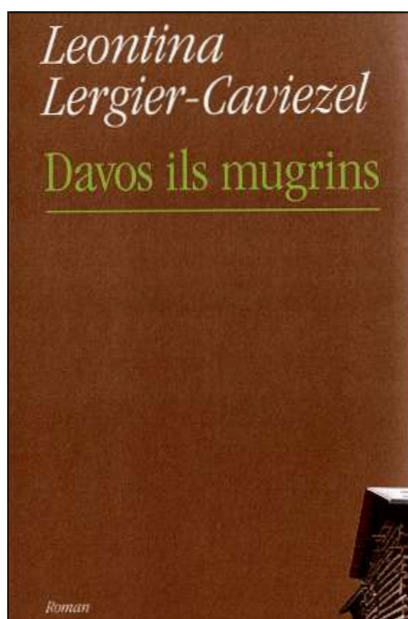
Leontina Lergier-Caviezel, «Davos ils mugrins». Roman, Chasa Editura Rumantscha, Cuir 2018. Questa recensiu è stada publicada l'atun passà en la Litteratura 38.

■ Leontina Lergier-Caviezel, oriunda da Vrin, descriva in sieu terz cudesch üna tragedia da famiglia in üna vschinaunha purila grischuna. La disgrazia cumainza - uschè as suppuona - curcha la giuvna mamma Urschla vain chat-teda üna saira, a la fin dals ans 60, giosom s-chela in ün pantan da saung. Il di zieva vain scuviert eir sieu hom Gionantoni, pendieu sü in si'acla. Che es be capito il «gi dalla disgrazia da Crestas»?

Societad incapabla da comunicher

Urschla as remetta fisicamain da l'accidaint, resta però üna vita intera taciturna, «la metta» marginalisada, chi viva dadour vschinaunha, esclusa d'üna societad incapabla da rumper la censura (societad ed interna) e da comunicher.

Urschla nun es nempe l'unica chi nu discuurra. In vschinaunha do que oters chi nu vöglian u nu paun quinter. Quist silenzi generescha ed augmentescha la tensiun da Davos ils mugrins. Ed in seguit as dumanda eir la lectura: Chi es il culpabel, la responsabla? «Forsa eis è stau plirs... in cumplot», respuonda l'ustera. Oters invezza baderlan gugent e de-rasan las tunas in vschinaunha.

Il roman «Davos ils mugrins» è cumpari la primavaira da l'onn passà tar la Chasa Editura Rumantscha.

MAD

Vuschs vivas cun lingua variada

L'autura Leontina Lergier-Caviezel fo adöver d'ün stil elevò ed elavuro. Differentas vettas temporelas e perspectivs contribueschan a fabricar sü la tensiun dal roman. Las vuschs narrativas nu sun adüna tresour autenticas, ma vivas e cun lingua variada. Frasas suvenz cuortas garanteschian impü üna tscherta dinamica ed üna lectüra bain inlegiantaivla.

Minchataunt do que reacziuns chi paun fer ster stut al lectur. Po que esser cha la pulizia nu riva da «sclarir nuot-zun»? Eir il fat cha Andrea schmaunha sias notizhas aint in sieu «caum zuppau» e ch'ella cumpera pür darcho illa seguonda part dal cudesch po forsà sorprendere.

A la fin dal roman ho Andrea la stüfida da quist'istorgia e sias notizhas chi nu la laschan cun pos: «Legel ellas ina davosa ga avon che metter en funcziun nies schredder e manizzar in fegl suenter l'au-

Dacurt è il roman «Davos ils mugrins» da Leontina Lergier-Caviezel era cumpari sut il titel «Hinter dem Gwätt» (Verlag die brotsuppe) en ina translaziun tudestga, realisada da Jano Felice Pajarola

Leger cunter la crisa

En ina pitschna seria preschenta la FMR quest'emna cudeschs pli actuals rumantschs, cumparids ils davos temp. Tut las publicaziuns pon vegnir retratgas en las librerias cun cudeschs rumantschs. Actualmain prendan diversas librerias encunter empustaziuns telefonicas u per e-mail e tramettan ils cudeschs a chasa. Las publicaziuns da la Chasa Editura Rumantscha pon era vegnir retratgs sur www.chasaeditura.ch